

PM 2018:52

Alexander Börefelt
Matilda Dahl

2018-07-04

SHIFT2018

– Rankning av städers arbete med
hållbara transporter

Förord

Trivector har arbetat med hållbara transporter i mer än 30 år och har sett hur viktigt det är att lära av varandra. 2014 beslutade vi oss därför för att bygga vidare på det europeiska benchmarkingverktyget EcoMobilitySHIFT, som vi tagit fram tillsammans med andra experter i EU-projektet med samma namn. Vi tog fram kommunrakningen SHIFT, en svensk variant av EcoMobilitySHIFT.

Många städer i Sverige arbetar idag framgångsrikt med olika projekt som syftar till att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt och minska fossilberoendet i fordonsparken. Dessa exempel förtjänar att spridas. Förutom att vi lyfter fram den stad som får högst totalpoäng, lyfter vi därför även fram innovativa exempel som vi hoppas att fler städer ska inspireras av. Nytt för i år är området *Blicka framåt* som fokuserar på digitalisering, innovationer och samverkan.

Tack alla städer som bidragit till årets rankning, SHIFT2018!

Almedalen, 4 juli 2018

Christer Ljungberg

VD Trivector Traffic

Alexander Börefelt

Trafikkonsult Trivector Traffic

1. Om rankningen

SHIFT – rankning av hållbara transporter i svenska städer, baseras dels på en enkät till kommunerna, dels på insamling av data från STRADA (databas över olyckor), nationella resvaneundersökningen, Statistiska Centralbyrån och Miljöfordonsdiagnos.

Frågorna och indikatorerna som mäts är indelade i fem områden:

- 1) *Gör det möjligt* > processer för en utveckling mot hållbara transporter.
- 2) *Ge förutsättningarna* > service och utbud av alternativ inom persontransporter.
- 3) *Se resultat* > hur hållbara transporterna är med hänsyn till färdmedelsval, trafiksäkerhet med mera.
- 4) *Blicka framåt* > strategier för innovationer, digitalisering och samverkan med olika aktörer.
- 5) *Innovation* > bonuspoäng för särskilt inspirerande och intressanta åtgärder.

Kommunrankningen SHIFT2018 har utvecklats jämfört med tidigare år. Den stora förändringen är det nya bedömningsområdet *Blicka framåt* som tillkommit som en femte kategori för bedömning. Dessutom har en ny enkätfråga lagts till inom området *Gör det möjligt*: Om kommunen har beslutade åtgärder som bidrar till att nå klimatmålet till 2030. Utökningen av antalet indikatorer leder till att den totala maxpoängen utökas.

Viktning görs, på samma sätt som föregående år, med hänsyn till:

- ▶ Centralortens inflytande i regionen (enkät) – lättare att inför parkeringsrestriktioner i en stad med stort inflytande i regionen.
- ▶ Centralortens yta – den lokala kollektivtrafikens standard och planering av nya områden har mindre betydelse i en liten stad.
- ▶ Antal invånare i kommunen – lättare att få resurser till Mobility Management-arbete och till godsplaneringsarbete i en större kommun.

Indikatorer per område, maxpoäng och källa:

OMRÅDE	INDIKATORER	MAXPOÄNG	KÄLLA
GÖR DET MÖJLIGT	Underlag för att förstå användarbehov (resvane- och kvalitetsundersökningar)	10	Enkät
	Trafikstrategi som syftar till att minimera transportberoendet och öka andelen resor med hållbara färd-sätt (gång, cykel och kollektivtrafik)	12	Enkät
	Mål om att minska biltrafiken per capita	4	Enkät
	Beslutade åtgärder som bidrar till att nå klimatmålet till 2030	4	Enkät
	Godstrafikstrategi	4	Enkät
	Budget för cykelinvesteringar de närmaste åren (kr/invånare + andel av total investeringsbudget inom trafik)	8 (4+4)	Enkät
GE FÖRUTSÄTTNINGAR	Hänsyn till hållbart resande vid lokalisering och planering av nya områden	15	Enkät
	Andel av lokalvägnätet som är 30-gator	15	Enkät
	Hastighetsplan för huvudorten	2	Enkät
	Infört 40-gator i delar av huvudorten	3	Enkät
	Mobility Management-arbete	15	Enkät
	Parkeringsstrategi	20	Enkät
	Cykelinfrastrukturstandard (hur väl utbyggd cykelinfrastrukturen är + om man infört cykelöverfarter)	20 (18+2)	Enkät
	Kollektivtrafikstandarden (andel invånare inom 400 m + turtäthet)	20 (10+10)	Enkät
	Andel fossiloberoende fordon för kommunens egna personbilar och lätta lastbilar	10	Miljöfordonsdiagnos
	Godsplanering (13 ja/nej-frågor)	10	Enkät
SE RESULTAT	Andel bilresor av alla resor i kommunen	40	Nationella resvaneundersökningen
	Dödade och svårt skadade per 10 000 invånare	10	STRADA (databas över trafikolyckor)
	Luftkvalitet med hänsyn till miljökvalitetsnormen för PM och NOx	10	Enkät
BLICKA FRAMÅT	Övergripande strategi för innovationer	5	Enkät
	Kommunala resurser för innovationsfrågor kopplat till transportsystemet	5	Enkät
	Digitalisering (5 delfrågor)	10	Enkät
	Samverkan (4 delfrågor)	10	Enkät
INNOVATION	Bonuspoäng för särskilt innovativa åtgärder som gynnar hållbart resande	10	Enkät och expertbedömning
SUMMA		272	

2. De 10 bästa

2.1 Bästa stad 2018 är Lund

Den kommun som fått högst poäng i SHIFT2018 är Lund. Att Lund vinner i år igen är för de fortsatt är bra på mycket. Lund har höga poäng inom processer som gör det hållbara transportsystemet möjligt, där de bland annat har beslutade åtgärder som bidrar till att nå klimatmålen till 2030 och arbetar sedan lång tid tillbaka med hållbart resande inom ramen för trafikstrategin LundaMaTs. Inom området *Skapa förutsättningar* utmärker sig Lund med höga poäng bland annat genom det långvariga arbetet med Mobility Management och det specifika arbetet med MM i byggskedet av spårvägen. Inom området *Se resultat* utmärker sig Lund med stor andel hållbara transporter, medan man är en bit efter de bästa kommunerna inom det nya området *Blicka framåt*.

2.2 Hedersomnämmande 2018 till Uppsala

Vi har valt att dela ut **hedersomnämmandet till Uppsala** för deras arbete med att förbättra förutsättningarna för cykeltrafik, se avsnitt 3.

2.3 10 i topp

Här är listan över de 10 främsta (poängen är avrundad).

1	Lund	232 p
2	Örebro	215 p
3	Malmö	212 p
4	Umeå	209 p
5	Göteborg	206 p
6	Västerås	205 p
7	Helsingborg	203 p
8	Uppsala	198 p
9	Eskilstuna	196 p
10	Karlstad	195 p

2.4 Nya på 10 i topp: Helsingborg, Uppsala och Karlstad

Nya på 10 i topplistan är Helsingborg, Uppsala och Karlstad.

Helsingborg har klättrat upp till plats 7 på listan mycket tack vare höga poäng inom området *Blicka framåt* men också för att de har förbättrats inom både *Gör det möjligt* och *Ge förutsättningar*. De är en av få kommuner som angett att de i hög grad har resurser som arbetar med innovationsfrågor kopplat till transportsystemet samt att de i hög grad är insatta i digitaliseringen av transportsystemet.

Uppsala har klättrat 11 placeringar sedan förra året och hamnar i år på plats 8. Bonuspoängen som Uppsala fått för sitt framstående arbete med cykeltrafiken i staden är en av anledningarna till att de nu hamnar på 10 i topplistan. Ytterligare anledningar är förbättringar inom området *Ge förutsättningar* men framförallt för deras samverkansarbete med olika aktörer vad gäller innovation i transportsystemet inom området *Blicka framåt*.

Karlstad tar sig in på 10 i topplistan för deras arbete inom *Blicka framåt* där Karlstad är en av få kommuner som angett att de i hög grad har resurser som arbetar med innovationsfrågor kopplat till transportsystemet samt utbredd samverkan om innovationer med andra aktörer. Karlstad har även förbättrats inom *Ge förutsättningar* genom EU-projektet ”Hållbart resande i ett växande Värmland”.

Som beskrivet ovan har dessa kommuner förbättrat sitt arbete inom olika områden men framförallt har de höga poäng inom det nya bedömningsområdet *Blicka framåt* som lyfter fram nya intressanta aspekter. Stockholm har hamnat högt upp i rankningen tidigare år så deras uteblivna deltagande i år har haft påverkan på 10 i topplistan.

2.5 De bästa inom respektive område

GÖR DET MÖJLIGT (max 42p)		GE FÖRUTSÄTTNINGAR (max 130p)		SE RESULTAT (max 60p)		BLICKA FRAMÅT (max 30p)		INNOVATION (10 p)	
Västerås	40	Lund	127	Lund	50	Umeå	24	Uppsala	10
Lund	40	Malmö	117	Göteborg	48	Helsingborg	23		
Helsingborg	39	Örebro	116	Malmö	46	Järfälla	23		
Trollhättan	37	Eskilstuna	110	Solna	46	Karlstad	23		
Örebro	36	Umeå	109	Sollentuna	46	Uppsala	22		
Göteborg	35	Västerås	108	Skövde	46	Trollhättan	22		
Huddinge	35	Kalmar	106	Örebro	44	Botkyrka	21		
Jönköping	35	Gävle	105	Umeå	44	Göteborg	20		
Malmö	34	Linköping	105	Linköping	44	Örebro	20		
Karlstad	34	Luleå	103	Haninge	44	Skövde	19		
				Sundby- bera	44	Södertälje	18		
				Östersund	44				
				Norrköping	44				
				Landskrona	44				

2.6 Årets klättrare är Järfälla

Järfälla är årets klättrare. Kommunen har kraftigt ökat sina poäng tack vare många satsningar som de gjort under den senaste tiden. De arbetar mycket med Mobility Management, bland annat genom vintercyklistprojekt men även med att etablera fler laddstolpar för att främja elbilar. Kommunfullmäktige i Järfälla har dessutom beslutat om en cykelplan och en gångplan. Järfälla är den av de svarande kommunerna som har ökat mest även då man bortser från bonuspoängen.

3. Innovativa åtgärder

Bonuspoäng (10 poäng) har i år delats ut till enbart en kommun för åtgärder som ligger i framkant när det gäller att skapa ett transportsystem för hållbar utveckling och som kan inspirera andra. Den stad som får bonuspoängen är Uppsala vilket medför att de även får hedersomnämmandet i år för deras satsning på att förbättra förutsättningarna för cykeltrafik.

- ▶ **Uppsala: för framgångsrikt arbete med att förbättra förutsättningarna för cykeltrafik.** Grunderna till det övergripande arbetet med att öka cykeltrafiken i Uppsala finns i en handlingsplan från november 2017. Handlingsplanen ska ligga till grund för kommunens strategiska och detaljerade cykelplanering framöver. Förbättringarna innebär bland annat att cyklister prioriteras vid signalreglerade korsningar genom att cyklisterna ges en ”grön våg” och genom ökad detektering för cyklister. Ett annat exempel på hur Uppsala jobbar med att främja cyklande är deras arbete för att öka vintercyklandet. För att fler ska välja cykeln, även under vinterhalvåret, ska cykelbanorna hållas i bättre skick genom att puckar installeras på marken på cykelbanorna. Puckarna kan registrera väderförhållandena och på så sätt kan vinterväghållningen anpassas till rådande förutsättningar.

4. Hela listan

Nr	Kommun	Poäng
1	Lund	232
2	Örebro	215
3	Malmö	212,2*
4	Umeå	209,4
5	Göteborg	205,5*
6	Västerås	205,3
7	Helsingborg	202,8
8	Uppsala	198,3
9	Eskilstuna	196,2
10	Karlstad	195,4*
11	Linköping	194,1
12	Gävle	192
13	Luleå	189,2
14	Trollhättan	187,6
15	Järfälla	187,5
16	Solna	184,6*
17	Östersund	179,3*
18	Sollentuna	178,7
19	Huddinge	178,2
20	Kalmar	177
21	Haninge	176,6*
22	Jönköping	175
23	Sundbyberg	174,2
24	Norrköping	171,9*
25	Skövde	170,3
26	Upplands Väsby	168,8
27	Växjö	164,9
28	Mölnadal	163,5
29	Falun	163,3*
30	Botkyrka	159,5*
31	Landskrona	157,7*
32	Borås	154,1*
33	Sundsvall	144,6
34	Täby	137,8*
35	Uddevalla	136,3*
36	Södertälje	135,6*
37	Skellefteå	129,5*
38	Borlänge	129,5*

***Fullständiga svar saknas.**

De kommuner som bjöds in till SHIFT2018 men vars svar uteblev var:
Halmstad, Karlskrona, Kristianstad, Lidingö, Nacka, Stockholm och Tyresö.

5. Mer information

Bilagt detta PM finns en sammanställning av lite statistik från årets SHIFT-rankning.

Vill du veta hur det gick för din kommun mer i detalj? – Beställ resultatet från SHIFT2018 för din kommun. Du kan också beställa en analys, peer-review, av din kommuns styrkor, svagheter och förbättringsområden.

Kontakta:

Karin Neergaard på telefon 010-456 56 16 eller mejladress:
karin.neergaard@trivector.se.

Alexander Börefelt på telefon 010-456 56 27 eller mejladress:
alexander.borefelt@trivector.se.

Mer information finns även på www.trivector.se. Där kan du också läsa om EcoMobility SHIFT och hur det verktyget kan användas för revision och utveckling av en kommuns eller stads hållbara transportsystem.